"नतांसमाकुञ्चितसव्यपादम्" कुमा० टी० मल्लिनाथेन आकुञ्चितसव्यपादत्वेन आलीढस्थानके स्थितमिति व्याख्यातम् । स्वार्थे कन् तत्रैव । शुभ्रा० पाठात् ढक् । आलीढेयः तद्भवे त्रि० । संज्ञायां कन् । आलीढकम् । वत्सानां स्थलेषु क्रीड़नभेदे न०

आलीन त्रि०आ+ली–कर्त्तरि क्त । १आश्लिष्टे भावे क्त । २संश्लेषे न० । तत्र साधु अण् । ३वङ्गे धातुभेदे तस्य धात्वन्तरसंश्लेषकारकत्वात् तथात्वम् संज्ञायां कन् । तत्रैव । तद्गुणादि रङ्गशब्दे वक्ष्यते ।

आलु पु० आलाति आ+ली–मित० डु । ऋ–उ णिच्च रस्य लः वा । १पेचके २भेलके शब्दरत्ना० स्वल्पवारिधानिकायां सनाले ३जलपात्रभेदे (झारी)स्त्री० । ४कन्दभेदे न०राजनि० । तस्य भेदा नानाविधाः "कन्दो बहुविधो लोके आलुशब्देन भण्यते । कच्चालु चैव घण्टालु पिण्डालु शर्करादिकम् काष्ठालु चैवमाद्यं स्यात् तस्य भेदा अनेकशः" । इत्युक्तेः । आलुकशब्दे विवृतिः ।

आलुक पु० आ+लाति पृथ्वीं कासरोगं वा आ+ला–मित०डु संज्ञायां कन् । १शेषनागे २कासालौ च । आलु+स्वार्थे कन् कन्दभेदे न० तद्भेदगुणादि भा०प्र० उक्तं यथा । "आलुकमप्यालूकं तत् कथितं वीरसेनश्च । काष्ठालुकशङ्खालुकहस्त्यालुकानि कथ्यन्ते । पिण्डालुकमध्वालुकरक्तालुकानि कथितानि" तत्र काष्ठालुकं काठिन्ययुक्तं (कठारु)शङ्खालुकं श्वेततायुक्तं शङ्खाकारम् (शांखआलु) हस्त्यालुकं दीर्घतायुक्तं महाशरीरम् (चुवड़ीआलु)पिण्डालुकं वर्त्तुलाकारं (सुथ्नी) मध्वालुकं माधुर्य्ययुतं दीर्घमुखं शर्करालु(शकरन्द)रक्तालुकं रक्ततायुक्तं(रतालु)तेषां गुणास्तत्रोक्ताः "आलुकं शीतलं सर्वं विष्टम्भि मधुरं गुरु । मृष्टमूत्रमलं रूक्षं दुर्जरम् रक्तपित्तनुत् । कफानिलकरं बल्यं वृष्यं स्तन्यविवर्द्धनम्" । गौरा० ङीष् । दीर्घाकारशुङ्गयुक्तरक्तालुके स्त्री । "रक्तालुभेदो वा दीर्घा तन्वी च ग्रथितालुकी । आलुकीबलकृत् स्निग्धा गुर्व्वी हृत्कफनाशिनी । विष्वम्भकारिणी तैले तलिताऽतिरुचिप्रदा" भावप्र०

आलुञ्चन न० आ+लुचि ल्युट् । उत्पाटने । केशादेः बन्धराहित्ये च । [आलुञ्चितमूर्द्धजा" ।

आलुञ्चित त्रि०आ+लुचि–क्त । उत्पाटिते असंयते केशादौ

आलुण्टन आ+लुटि–ल्युट् । बलादपहरणे (लुट्) ।

आलुल त्रि० आ+लुल–क । उन्मुक्ते चलीभूते । भृशा०च्च्यर्थे क्यङ्क्त–आलुलायितः असंयते त्रि० ।

आलू पु० आलूनाति आ+लू–क्विप् । आलुशब्दार्थे स्वार्थे कन् तत्रैव । "आलुकमप्यालूकमिति" भाव०प्र० । "आलूकं शीतलं सर्व्वमिति" भाव०प्र० पाठान्तरम् ।

आलून त्रि० आ+लू–क्त । १ईषच्छिन्ने २सम्यक्छिन्ने च "तेनामरबधूहस्तैः सदयालूनपल्लवाः" कुमा० । [लेखपत्रे ।

आलेख पु०आ+लिख–घञ् । १सम्यक्लेखने । आधारे घञ् ।

आलेखन न० आ+लिख–भावे ल्युट् । १सम्यग्लेखे । आलिखति ल्यु । २आलेखनकर्त्तरि त्रि० । ३ आचार्य्ये पु० तस्योपदेशकर्त्तृत्वात्तथात्वम् । "संस्थिते ऽपायतीष्ववभृथं गमयेयुरित्यालेखनः" । आश्व०श्रौ० । आलेखन आचार्य्यः"वृत्तिः । करणे ल्युट् लेखनसाधने स्त्रियांङीप्

आलेख्य त्रि० आ+लिख–ण्यत् । चित्रादौ लेख्यदेवादिप्रतिबिम्बे "विधातुमालेख्यमशक्नुवन्तः" माघः "इति संरम्भिणो वाणीबलस्यालेख्यदेवताः" माघः । "अहोरूपमालेख्यस्य" शकु० २लेखनीये त्रि० । आधारे ण्यत् । ३चित्रे ।

आलेख्यशेष त्रि० आलेख्यं चित्रमेव शेषो यस्य बहु० । मृते, हेम० । मृतस्य हि चित्रे एव प्रकृतिरूपेण अवस्थानात् तथात्वम् । "आलेख्यशेषस्य पितुर्विवेश" । रघुः ।

आलेप पु० आ+लिप–घञ् । १उपलेपे २आलिम्पने च । (आलिपना) ल्युट् तत्रैवार्थे न० । "जाताताङ्कारचयति चिरं चन्दनालेपनानि" सा०द० । आलिप्यते कर्म्मणि ल्युट् । ३आलिप्यमाने च ।

आलोक पु० आलोक्यतेऽनेन आ+लुक–लोक–वा करणे घञ् । (आलो) १सूर्य्यादिप्रकाशे, "गृह्णाति चक्षुः सम्बन्धादालोकोद्भूतरूपयोः" भाषा० उक्तेः अलोकसंयोगस्य द्रव्यचाक्षुषप्रत्यक्षे कारणत्वम् इति नैयायिकाः अन्धकारस्य द्रव्यत्ववादिनां मते तद्भिन्नद्रव्यप्रत्यक्षे कारणत्वमिति भेदः । तथाहि पेचकादिचाक्षुषस्य आलोकसंयोगमन्तरेणैव उत्पत्तिदर्शनात् आलोकसंयोगस्य न सर्व्वत्र कारणत्वमित्यतोऽन्धकारेऽपि तथा कल्पनमिति । एतदभिप्रायेणैव"दिवान्धाः प्राणिनः केचिद्रात्रावन्धास्तथा परे । केचिद्दिवा तथा रात्रौ प्राणिनस्तुल्यदृष्टय इति"देवीमा०केषांचिद्दिवान्धत्वोक्तिः । "आलोकमार्गं सहसा व्रजन्त्या" कुमा० रघुश्च । भावे घञ् । २दर्शने । "आलोकमात्रेण सुरानशेषान्"कुमा० । "वत्सालोकप्रवर्त्तिना" रघुः । "वैवर्ण्यकम्पवैरस्यपार्श्वालोकास्यशोषकृत्" सा०द० । "स्त्रीणां प्रियालोकफलो हि वेशः"कुमा० । "मलिनो हि यथादर्शोरूपालोकस्य